

Utdannings- og forskningsdepartementet
Journalnummer 200500144
postmottak@ufd.dep.no

Oslo, 25.02.05

Norsk Lektorlag har følgende uttalelse om strategiplanen for digitale læringsressurser i grunnopplæringen.

Behov for en helhetlig strategi

Innføring av data og IKT i norsk skole har vært en nødvendig følge av en generell samfunnsutvikling med et arbeidsmarked hvor flere og flere menneskers bruker og er avhengige av datamaskin, digital programvare og digitale ressurser i sitt daglige arbeid og innen høyere utdanning. Noe av det som har vært uheldig i denne utviklingen, er at det ofte har vært opp til den enkelte skole å finne sin egen vei i forhold til innkjøp av utstyr, nettverksplattform, programvare og opplæring. Store summer har blitt sløst bort på løsninger som har vist seg å være mer eller mindre ubrukelige. I lang tid har det i stor grad vært opp til ildsjeler i skolemiljøene å finne ut av hva skolen bør satse på. Selv om mange enkeltlærere har utviklet gode løsninger og gode opplegg for bruk av digitale læringsressurser (DL) i sin undervisning, har det i alt for liten grad vært en gjennomtenkt strategi bak utvikling og innføring av DL i norsk skole. På denne bakgrunn er det gledelig at Utdanningsdirektoratet nå har kommet med et forslag til strategi for digitale læringsressurser.

Hva menes med begrepet "bremsekloss for forandringsvilje"?

Utdanningsdirektoratet påpeker (kap.2.2.1) at lærernes egen praksisteori er viktig for den praktiske pedagogikken i opplæringen, og hevder så at *"Liten bevissthet om egen praksisteori kan fort bli en bremsekloss for forandringsvilje, og dermed også en bremsekloss for viljen til å ta i bruk nye teknologi i opplæringa."* Dette kan leses som at direktoratet mener at manglende bevissthet om egen yrkespraksis hos lærerne skulle være årsaken til at innføringen av DL i norsk ikke har gått så raskt som ønskelig. Norsk Lektorlag tillater seg å minne om at liten forandringsvilje hos lærerne på enkelte områder kan springe ut av meget velbegrunnet praksisteori og meget bevisst refleksjon om egen praksis. Det kan også være grunn til å spørre om manglende refleksjon omkring ledelsespraksis og om ledelsesteori innen kunnskapsbedrifter til nå kan ha vært en svakhet ved den sentrale ledelsesstrategien for implementering av IKT i

skolen. Når sentrale myndigheters kraftige satsning på å innføre IKT og DL i skolen ikke har gitt de resultater man hadde håpet på, kan årsaken ligge i en mangelfull analyse av situasjonen i skolen. Når lærere i mange tilfeller har valgt å ikke bruke knappe tidsressurser til økt bruk av DL, har de gjerne hatt meget gode grunner til det. Kravet om "forandringsvilje" i skolen har ført til en overflod av innovative tiltak og utvendige aktiviteter som ikke er blitt evaluert ut fra elevenes læringsresultat. Innføringen av IKT har ofte vært en komponent i disse tiltakene. Den nasjonale storsatsningen på økt bruk av IKT har etter Norsk Lektorlags mening til nå hatt en stor mangel ved at den har hatt utydelig fokus på elevenes læringsutbytte.

Strategien bør inneholde tiltak for å samle dokumentasjon på om bruk av IKT/DL faktisk gir bedre læringsresultater.

Norsk Lektorlag vil på bakgrunn av dette tilråde at strategien for digitale læringsressurser også innrettes på å gi lærere en systematisk dokumentasjon på hvilke tiltak og hvilke DL som gir påviselig bedring av elevenes læringsresultater i forhold til anvendt tid og innen ulike fagområder. Det er en viktig oppgave for alle lærere, og en del av deres profesjonelle ansvar, å *ikke* vise forandringsvilje dersom de påprakkes læremidler og metoder som gir elevene lite faglig utbytte. På den andre siden er det et viktig profesjonelt ansvar for lærere å ta i bruk nye metoder og nye verktøy som gir dokumentert bedre læringsresultat hos elevene. Strategien bør derfor inneholde tiltak som gir lærere bedre grunnlag for å foreta kvalifiserte valg. (Dette kunne inngå i tiltak 9)

DL skal være et middel, ikke et mål.

På tross av at både statsråden og strategiplanen slår fast lærerens metodefrihet, er det mange eksempler som tyder på at denne friheten i praksis skal kveles. *Planen ønsker at undervisning skal organiseres slik at DL blir nødvendig.* Dette må ikke bli en ytre nødvendighet, les: tvang. Man ser for seg at nyutdannede lærere, med kun teoretiske kunnskaper om læring, skal fortrenge såkalte bakstreverske lærere som kanskje mener noe annet enn departementet fordi disse lærerne har en annen innsikt og erfaring. Dette er særlig påtakelig ved at planen legger opp til mappevurdering i samtlige fag innen 2008. Norsk Lektorlag kan ikke gå god for denne måten å vurdere på, som også vil ensrette metodevalgene i skolen. Dersom elevene skal produsere mappearbeider som deretter skal forsvares på en muntlig eksamen, vil det være etisk problematisk for læreren å veilede elevene under arbeidet. Dette fordi mapperesultatet da mer og mer vil reflekterere lærerens kompetanse, ikke elevens. Dersom eksterne sensorer skal legge elevenes mapper til grunn for en uavhengig og ny vurdering i forhold til faglærers standpunkt karakter, må ekstern sensor få tidsressurs til et slikt arbeid. En elevmappe må nødvendigvis bli en omfattende samling av ulike arbeider, og det vil kreve mange arbeidstimer å sette seg inn i innholdet og elevens kildebruk. En slik vurderingsform vil bli så kostbar dersom den skal holde faglig mål, at Norsk Lektorlag mener dette er helt urealistisk sammenlignet med dagens

økonomiske rammer for eksamensordningen. Norsk Lektorlag frykter en inflasjon i gode karakterer dersom en lettvinnt og billig form for mappevurdering presses gjennom. Dermed kan elevenes reelle kunnskapsnivå havne langt under det nivået norsk næringsliv har rett til å ønske seg, og som elevene vil trenge for å mestre høyere utdanning. (Tiltak 8)

Basiskompetanse i IKT på fagenes premisser.

Norsk Lektorlag mener at mappevurdering som standard i alle fag vil ensrette skolen istedenfor å skape variasjon. Vi mener at eksamensformen må være et resultat av de forskjellige fagenes egenart, og at IKT gjør dette mulig i større grad enn før. Det viktigste fremskrittet som bruk av IKT representerer, er jo nettopp praktisk mulighet for større mangfold i undervisningen. Både i Stortingsmelding 30 og i presentasjoner av Kunnskapsløftet sies det at basiskompetanse i IKT skal inngå i alle fag *på fagenes premisser*. Dette bør derfor også komme klart frem i strategien. Bruk av data og digitale læringsressurser må ikke innføres som en tvangstrøye for alle lærere og elever i alle fag. Vi er likevel enige i at det er viktig for den enkelte skole at DL blir godt ivaretatt som en mulighet innen alle fagområder, at elevenes ferdigheter innen digitale verktøy blir prioritert, og at lærere i økende grad bør stimuleres til å bruke dette uunnværlige verktøyet. (Tiltak 7 og 8)

Uheldig å legge opp til at lærebøker skal vike for DL.

I dag mangler skolene pedagogisk programvare både i forhold til kvalitet og kvantitet. Derfor er det gledelig at departementet vil stimulere til produksjon av slik vare, men strategiplanens eksempler omtaler påfallende ofte dokumenter som elevene skal lese foran skjermen, noe som neppe er særlig gunstig for elevenes helse. Planen tar til orde for å avskaffe eller redusere læreboka og forutsetter nærmest at bruk av bok står i motsetning til bruk av DL. Norsk Lektorlag mener at DL verken bør eller skal konkurrere ut læreboka, men supplere den. For eksempel kan innhentet stoff fra Internett og ulik pedagogisk programvare visualisere, konkretisere og simulere emner innen fagene. Selve kombinasjonen av både DL og lærebøker gir større variasjon enn bruk av bare en av delene.

Positive enkeltforslag

Vi er positive til mange av strategiens enkeltforslag, men en god del av formuleringene er generelle og noe uklare. Hva menes, for eksempel med en "universell utforming av digitale læringsressurser"?

Norsk Lektorlag mener det er et meget godt tiltak å tilgjengeliggjøre og sikre nasjonal arven i ulike sammenhenger i digitale formater. (Tiltak 1) Bruk av IKT burde kunne lette og rasjonalisere lærernes arbeid betraktelig når det gjelder å finne eksempler og illustrasjoner i gode arkiv. I dag sitter hver skole på egne, ofte tungvinte arkiver, og mye materiell er basert på utdaterte medier. Nasjonale og regionale nettbaserte arkiver med et stort mangfold av DL vil representere et stort fremskritt.

Ikke bare lærerdugnad, også økonomisk stimulering.

Norsk Lektorlag stiller seg udelt positivt til forslaget om å utarbeide en felles strategi for deling og spredning av DL i skolen. (Tiltak 4) Et meget viktig moment er at det må settes inn tilstrekkelig med ressurser for å kvalitetssikre materialet som legges ut. Delingskulturer er av det gode, men dersom mye av det som finnes lagt ut til deling, holder middelmådig kvalitet, blir tilbudet som sådan fort uinteressant. De mange ildsjelene blant lærerne som i dag sitter på høy kompetanse og gode faglige opplegg med bruk av DL, bør stimuleres til å dele dette og til å videreutvikle sine ferdigheter. Det burde blant annet etableres ordninger for at lærere som har brukt mye av sin fritid på å utarbeide egne læremidler, kan få en engangsgodtgjøring for å dele sine pedagogiske produkter gjennom et slikt system. Dette vil kunne heve kvaliteten på det som tilbys lagt ut til deling. Det ypperste som er å få, er sjelden gratis, og systemet må sikre kvalitet, ikke bare kvantitet.

I den forbindelse synes vi at forslaget om stipendieordninger for elever som bruker digitale læringsressurser, er noe merkelig. (tiltak 6) For å få et godt resultat mener vi at det er lærerne man først og fremst må satse på i denne sammenhengen. Strategien nevner lærernes egen produksjon som en viktig kilde, men skal dette få ringvirkninger og komme skolesamfunnet til nytte, må den enkelte lærer stimuleres, også økonomisk, til den ekstra innsatsen som dette medfører. Norsk Lektorlag foreslår derfor at det innføres en attraktiv stipendordning for lærere. Forslaget som fremkommer i strategidokumentet som omhandler voksnes læring er opprettelsen av en felles nasjonal portal for DL (4.6.1 Tiltak 12) er positivt. Med god markedsføring og en viss grad av styring fra nasjonale og regionale skolemyndigheter, mener vi dette vil være en riktig vei å gå.

IKT-fagenes rolle

Norge har utviklet seg til en lisensnasjon som kjøper programvare for det meste fra USA. For å snu denne trenden er det nødvendig å utvikle kompetent arbeidskraft. I dette arbeidet har IKT-fagene stått sentralt i skolen. Der har elever lært seg å skape database-modeller og programmere applikasjoner. Norsk Lektorlag synes derfor det er merkelig at strategiplanen ikke nevner dette med et ord. Disse fagene må få et løft, og det er spesielt viktig at muligheten for å lære seg programmering styrkes.

Gro Elisabeth Paulsen
Leder
Norsk Lektorlag